

for a living planet®

saadale metsäsi kotonaasi

— Kuluta harkiten

sade metsä kotonasi

– *Kuluta harkiten*

Alussa oli sademetsä	Sivu 4
Sademetsä lautasellasi: Ranskanperunat	Sivu 6
Sademetsä lautasellasi: Liha	Sivu 10
Sademetsä lautasellasi: Banaani	Sivu 12
Sademetsä lautasellasi: Suklaa	Sivu 14
Sademetsä mukissasi: Kahvi ja tee	Sivu 16
Sademetsä ylläsi: Puuvilla	Sivu 18
Sademetsä ihollasi: Saippua	Sivu 22
Sademetsä asunnossasi: Puukalusteet	Sivu 24
Sademetsä tankissasi: Biopolttoaineet	Sivu 26

Julkaisija: WWF
Lintulahdenkatu 10
00500 Helsinki
Puhelin: (09) 774 0100
Faksi: (09) 7740 2139
Internet: www.wwf.fi
ja www.panda.org
Lahjoitustili:
Nordea 157230-11189

Teksti:
Elina Kujala ja WWF
Ulkoasu:
Anssi Muurimäki,
The Designer Who Loved Me Oy

Paino:

Painotalo

Miktor

Painopaperi:

Arctic Volume White

Kannen kuva:

WWF / Zig Koch

Oppaan tuottamiseen on saatu ulkoasiainministeriön kansalaisjärjestöille suunnattua tiedotustukea. Oppaassa esitetyt näkemykset eivät välttämättä edusta ulkoasiainministeriön virallista kantaa.

Lisätietoa ja lähdemateriaalia

Järjestöjen verkkosivuja

www.wwf.fi/tiedotus/raportit

www.wwf.fi/sademetsat

www.panda.org

www.rspo.org

www.fsc.org

www.reilukauppa.fi

www.kepa.fi

www.rainforest-alliance.org

www.responsiblesoy.org

Yritysten verkkosivuja

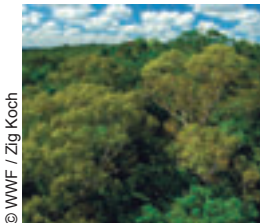
www.bodyshop.com

www.ivanahelsinki.com

www.globehope.com

www.chiquita.com

Alussa oli sademetsä

© WWF / Zig Koch

Sademetsällä tarkoitetaan päiväntasaajan tuntumassa sijaitsevaa, kosteaa, ainavihantaa trooppista metsää, jossa sataa yli 2 000 milli-

metriä vuodessa. Suomen vuotuinen sademäärä on 600–700 millimetriä. Puusto sademetsässä on tiheää ja runsasta, mutta aluskasvillisuus on valon puutteen vuoksi niukkaa. Siksi niin eläimet kuin ihmisetkin voivat melko helposti liikkua siellä.

Amazonin sademetsä Etelä-Amerikassa on maailman suurin sademetsä, mutta erityyppisiä sademetsiä kasvaa lämpimillä, kosteilla alueilla myös Aasiassa, Australiassa, Afrikassa ja Keski-Amerikassa. Kaikki trooppiset metsät eivät kuitenkaan ole sademetsiä, sillä trooppisia metsiä voi esiintyä myös kuivilla alueilla.

Luonnon monimuotoisuus on sademetsissä hämmästyttävä: niissä elää noin kaksi kolmasosaa maailman kasvi- ja eläinlajeista. Elämää kuhisevia sademetsiä asuttavat monet jo uhanalaiset lajit, esimerkiksi orangit, tiikerit,

norsut ja sarvikuonot. Sademetsiä on syystä kutsuttu myös planeettamme suurimmaksi apteekiksi, sillä niissä kasvaa runsaasti lääkettä ja ravintokasveja, joista moni on vielä tieteelle tuntematon.

Puusta pelloksi ja pöydäksi

Sademetsien tuhoutuminen on yksi 2000-luvun suurimmista ympäristöongelmista. Metsää raivataan viljely- ja laidunmaaksi yleensä hakkaamalla tai polttamalla. Maa köyhtyy viljelykelvottomaksi usein jo muutamassa vuodessa,

ja sen jälkeen viljelijä joutuu raivaamaan jälleen lisää sademetsää uutta peltoa varten. Sademetsien mukana katoavat tuhannet kasvi- ja eläinlajit, joista osaa ei vielä edes tunneta, ja metsien tuhoutuminen nopeuttaa myös ilmastonmuutosta.

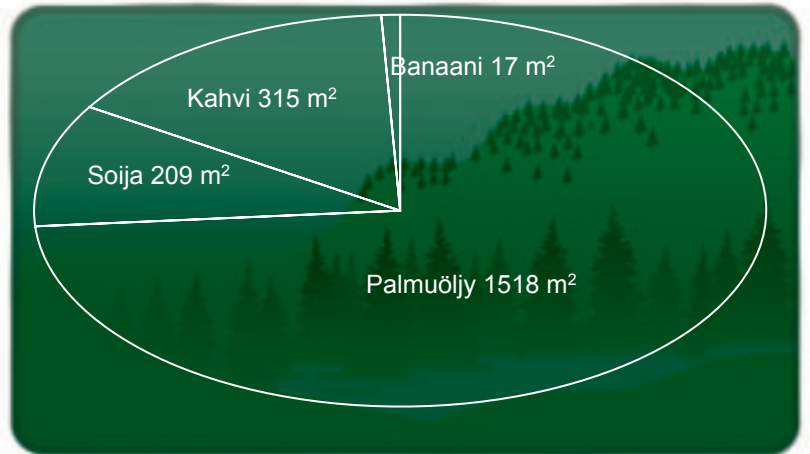
Tuhoamisen perimmäinen syy on raha ja rahan puute. Esimerkiksi Etelä-Amerikassa maaseudulla asuvat köyhät ihmiset joutuvat pakon edessä raivaamaan sademetsää pelloksi omiin tarpeisiinsa samaan aikaan, kun Afrikassa

Vihreyttä jatkuu silmänkantamattomiin, ilman täyttävät trooppisten lintujen huudot, kasvien väriloisto ja tuoksut huumaavat aistit ja ympärillä kuhisee elämää.

metsiä uhkaa köyhän väestön polttopuupula. Kaupungeissa ja länsimaissa elävät, varakkaammat ihmiset taas käyttävät yhä enemmän tuotteita, jotka omalta osaltaan edistävät sademetsien tuhoutumista. Näitä kulutustavaroita ovat muun muassa kahvi, suklaa, palmuöljyä sisältävät tuotteet sekä eksoottisista puulajeista valmistetut huonekalut ja parketit.

Jokainen voi suojella sademetsiä

Jokainen voi vaikuttaa sademetsien hyvinvointiin pienillä arjen valinnoilla. Tässä oppaassa esitellään joitakin suomalaisille tuttuja elintar-

Banaanien, kahvin, soijan ja palmuöljyn kulutus jättää jäljen tropiikkiin. Kuvio havainnollistaa, kuinka paljon tuottavaa maapinta-alaa yhden suomalaisen vuodessa kuluttamat tuotteet vaativat. Luvut on laskettu vuoden 2003 kulutuksen perusteella, paitsi palmuöljy, jossa on käytetty arviota vuoden 2007 kulutuksesta.

vikkeita ja arkipäivän käyttötavaroita, joiden alkuperä on sademetsien uumenissa. Tuotteille annetaan sademetsien kannalta kestävämpiä

tai kestävämmiin tuotettuja vaihtoehtoja. Kaikkia sademetsille ystävällisiä tuotteita ja yrityksiä ei ole mainittu, vaan joitakin merkkejä ja tuotteita on valittu mukaan hyvinä esimerkkeinä ympäristöarvojen toteuttamisesta. Oppaan tarkoitus ei ole tehdä elämästä hankalaa, vaan kannustaa myönteisiin, ihmisen ja luonnon kannalta hyviin ratkaisuihin. Toivottavasti oppaasta on sinulle iloa ja hyötyä päivittäisiä ostopäätöksiä tehdessäsi!

Sademetsän ystävän helpot perussäännöt

- Sademetsistä vastuuta tuntevan kuluttajan kannattaa etsiä kaupan hyllystä kotimaisia, lähellä tuotettuja sesonki-tuotteita ja selvittää kaukaa saapuneen tuotteen alkuperä.
- Kauppias, valmistaja ja maahantuoja ovat oikeita ihmisiä vastaamaan kysymyksiin hedelmien, lihan tai huonekalujen alkuperästä. Tietoa voi olla vaikea saada, mutta kysyminen kertoo, että asia on tärkeä.
- Sademetsätuotteiden ostoboikotteihin ei kannata ryhtyä, sillä boikotointi saattaa viedä metsien paikallisväestöltä elinkeinon ja tulonlähteet. Vastuullisesti tuotetut sademetsätuotteet ovat sekä ihmisen että luonnon kannalta hyvä vaihtoehto, ja niitä löytyy jo monien kauppojen valikoimista.

Sademetsä lautasellasi

Ranskanperunat

© WWF-Canon / Alain Compost

Peruna on suomalaista perusruokaa: meistä jokainen syö vuosittain noin 60 kiloa pottuja. Moni yllättyy kuullessaan, että sademetsien

tuhoutumisella ja arkisella perunalla on jotain tekemistä keskenään. Ne kuitenkin liittyvät toisiinsa, ja siltana toimii palmuöljy.

Palmuöljy on maailman tuotetuin kasvirasva. Sitä ei ehkä löydy pullossa lähikaupan hyllystä, mutta lähes kaikki pakasteena myytävät valmisruoat, muun muassa ranskanperunat, sisältävät palmuöljyä. Leivitettyt tuotteet on usein uppo-
paistettu palmuöljyssä, ja elintarvikkeiden, kuten margariinien ja perunalastujen, tuotese-
losteissa mainittu kasvirasva sisältää sekin yleensä palmuöljyä.

Suomalainen popsii vuodessa perunoita noin 60 kiloa, josta noin kahdeksan kiloa on perunavalmisteita, esimerkiksi ranskanperunoita. Pakasteperunoiden valmistamiseen käytetään lähes aina palmuöljyä.

Orangin koti vaarassa

Valtaosa maailman palmuöljystä tuotetaan Indonesian ja Malesian öljypalmuplantaaseilla, joiden tieltä kaatuu muun muassa Borneon ja Sumatran saarilla ainutlaatuisia sademetsää roimaa vauhtia. Vuosina 1990–2002 öljypalmuplantaasien pinta-ala on Malesiassa kolminkertaistunut, Indonesiassa nelinkertaistunut. Tällä hetkellä öljypalmua kasvatetaan noin 11 miljoonan hehtaarin alueella, mikä vastaa kol-

masosaa Suomen pinta-alasta. Suuri osa tästä viljelyalasta oli aikaisemmin metsää. Tuotannon arvellaan yhä kasvavan.

Kaakkois-Aasian sademetsissä asustaa muun muassa oranki, ja ne ovat myös monen muun uhan-

alaisen lajin viimeisiä asuinsijoja. Alue onkin luontonsa monimuotoisuudella mitattuna yksi maapallon rikkaimmista: vuosina 1994–2004 Borneosta löydettiin 361 tieteelle kokonaan

uutta eläinlajia. Ainutlaatuisen luonnonriikkaus saatetaan menettää, ennen kuin kaikkia lajeja on edes nimetty. Viimeksi kuluneiden 20 vuoden aikana orankien kotimetsistä yli 80 % on hakattu maan tasalle muun muassa öljypalmuplantaasien takia. Orankikanta romahti 1990-luvulla puoleen aiemmasta.

Sademetsien raivaus uhkaa Kaakkois-Aasiassa myös makean veden ekosysteemejä, sillä esimerkiksi Borneon 20 joesta 14

Borneon kolme valtiota, Indonesia, Malesia ja Brunei, allekirjoittivat vuonna 2007 Borneon sydän -suojelusopimuksen. WWF edistää aktiivisesti tämän historiallisen sopimuksen tavoitetta suojella maailman monimuotoisimpiin kuuluva, noin 240 000 neliökilometrin kokoinen alue sademetsää. WWF Suomen Borneon sydän-hanke käynnistyi vuonna 2008 ja kattaa noin miljoona hehtaaria trooppista sademetsää.

WWF

© WWF-Canon / Russell A. Mittermeier

Uhanalainen oranki on maailman suurin puussa elävä kädellinen. Sen käsienväli voi olla yli kaksi metriä. Orankilajeja on kaksi: borneonoranki ja sumatranoranki.

© WWF / Katrin Havia

saa alkunsa sademetsäseudulta. Metsät muun muassa torjuvat eroosiota ja estävät siten jokien liejuuntumista. Metsien muuttaminen plantaaseiksi on tuhoisaa, sillä jokien vesivarat palvelevat koko Borneon saarta.

Nyky menetelmin tuotettu palmuöljy ei ole ilmastoystävällinen tuote. Metsiä ja luonnon-tilaisia turvemaita raivataan öljypalmupelloiksi kaatamalla ja kulottamalla, mikä lisää kasvihuonekaasupäästöjä. Öljypal- mun viljelyssä käytetään paljon lannoitteita ja torjunta-aineita, joiden tuotannosta syntyy

myös merkittävästi päästöjä. Lisäksi niitä aiheutuu pitkistä kuljetusmatkoista.

Ratkaisuja näköpiirissä

Palmuöljyntuotanto on suurin yksittäinen sademetsiä uhkaava tekijä.

Palmuöljyn tuotanto on tärkeä tulonlähde ja työllistäjä kehityville maille. Öljypalmua tulee kuitenkin kasvattaa ympäristön etu huomioon ottaen, eikä

viljelmien tieltä saa tuhota sosiaalisilta ja luonnonarvoiltaan tärkeitä metsiä.

Sademetsän raivaaminen ei ole välttämätöntä, vaan öljypalmuplantaasit voidaan

Jatkuu seuraavalla sivulla

Öljypalmun taimia kasvatetaan taimitarhassa Borneon Kalimantanissa.

Palmuöljyä sisältävät esimerkiksi monet

- ranskanperunat ja valmisruoat
- kakut, keksit ja muut leivonnaiset
- perunalastut
- kasvirasvajäätelö ja suklaa (lue lisää s. 14)
- margariinit
- saippuat, kosmetiikka ja pesuaineet (lue lisää s. 22)
- tuholaistorjunta-aineet
- biopolttoaineet (lue lisää s. 26)

Palmuöljyä käytetään lisäksi kaivos-, lääke-, muovi- ja tekstiili-teollisuudessa sekä tienrakennuksessa.

perustaa Kaakkois-Aasiassa runsaille joutomaille metsien säästämiseksi. Teollisuus, lainsäätäjät, rahoittajat ja myös tavalliset kuluttajat ovat kaikki omilla päätöksillään vastuussa Kaakkois-Aasian luonnon tulevaisuudesta.

Vastuullisen palmuöljyntuotannon edistämiseksi on perustettu Kestävän palmuöljyn yhdistys RSPO (Roundtable on Sustainable Palm Oil). Yhdistykseen kuuluu palmuöljyn tuottajia ja ostajia sekä muita toimijoita, kuten WWF. Vastuullisesti tuotettua palmuöljyä on yhä enemmän markki-

noilla, joten kestävämpiä palmuöljytuotteita on pian saatavilla. *Lue lisää RSPO:sta s. 22.*

Mitä minä voin tehdä?

Kysy tuoteselosteesta mainitun rasvan tai öljyn laatua ja alkuperää kauppiaalta tai suoraan tuotteen valmistajalta.

Tiedon levittäminen ja asiasta kysyminen on tärkeä ruohonjuuriton ympäristöteko, sillä ainakin tällä hetkellä

elintarvikejalostajat ja vähittäiskauppa voivat eniten vaikuttaa palmuöljyn vastuullisen tuotannon yleistymiseen. Kuluttaja voi myös

suosia tuotteita, joissa on käytetty esimerkiksi rypsi- tai auringonkukkaöljyä, ja nauttia uppopaistettujen ranskanperunoiden sijasta muilla tavoin valmistetuja perunoita. Valmistamalla ruoan alusta asti

itse ja käyttämällä rypsi- tai oliiviöljyä tai voita varmistat, ettei lautasellesi päädy palmuöljyä.

Suurin osa maailman palmuöljystä on kotoisin Indonesian ja Malesian öljypalmuplantaaseilta, mutta sitä tuotetaan myös Nigeriassa, Thaimaassa ja Papua-Uudessa-Guineassa sekä jonkin verran Etelä- ja Keski-Amerikassa.

Mestari Markuksen helpot uuniperunat

Halkaise kuoripäälliset pestyt perunat pitkittäin. Sivele pinta kylmäpuristetulla rypsiöljyllä, lisää muutama rosmariinin oksa ja hieman murskattua suolaa perunoiden päälle. Asettele perunat uunipellille halkaistu puoli ylöspäin. Kypsennä 180–200-asteisessa uunissa noin 35–45 minuuttia, kunnes perunat ovat kypsiä ja sopivasti ruskeita. Halutessasi voit vielä ennen paistamista maustaa perunat sivelemällä ne valkosipulimurskalla. Tarjoile raikkaan salaatin kera.

Sademetsäystävällisten uuniperunoiden reseptin laati keittiömestari **Markus Maulavirta**.

© WWF / Jere Hietala

Sademetsä lautasellasi

Liha

© WWF-Canon / Jeffrey A. Sayer

Brasilialainen naudanliha on nykyään tuttu näky niin lähikaupan lihatiskillä kuin ravintolan menussakin, sillä lihaa tuotiin 2000-luvulla meille samban ja jalkapallon luvatus

maasta yli miljoona kiloa vuodessa. Määrä yli kaksikymmenkertautui kymmenessä vuodessa.

Brasiliassa tuotettu pihvi jättää suuren ekologisen jalanjäljen Amazonin sademetsiin. Yli

Maapallolla elää tällä hetkellä enemmän sikoja, nautoja, kanoja ja lampaista kuin koskaan aikaisemmin. Keski- ja eteläsuomalainen popsii vuodessa yli 70 kiloa makkaraa, potkaa ja muita lihatuotteita.

puolet Brasilian pinta-alasta kattava trooppinen sade- ja vuoristometsä ulottuu myös naapurimaihin Bolivialaan, Peruuun, Kolum-

biaan, Venezuelaan ja Ecuadoriin. Amazonin sademetsä on maailman monimuotoisin ekosysteemi. Se on noin 60 000 kasvilajin, 1 000 lintulajin ja yli 300 nisäkäslajin koti. Metsän halki virtaavassa Amazon-joessa elää yli 2 000 kala- ja nisäkäslajia.

© WWF / Katrin Havia

Amazonin sademetsää kuitenkin hävitetään lihakarjan laidunmaiden tieltä hurjaa vauhtia. Vuonna 2008 Amazonin sademetsää tuhottiin pääasiassa pihvilihantuotannon vuoksi noin 12 000 neliökilometriä, Varsinais-Suomea suurempi alue. Lisäksi lähes 25 000 neliökilometriä vahingoittui hakkuiden ja metsäpalojen seurauksena.

Sademetsien tuhoaminen myös kiihdyttää ilmastomuutosta, sillä metsien häviämisen myötä ilmakehään vapautuu valtavasti hiilidioksidia. Lisäksi karjankasvatuksesta vapautuu

Brasilian Amazonin alueen suojelualuehanketta johtaa Brasilian hallitus yhdessä WWF:n ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa.

Hankkeen tavoitteena on suojella 50 miljoonaa hehtaaria Brasilian Amazonin luontoa.

© WWF / Zig Koch

metaania ja typen oksideja, jotka ovat voimakkaita kasvihuonekaasuja. Maailmanlaajuisesti karjankasvatuksessa syntyvät kasvihuonekaasupäästöt ovat jo liikenteen päästöjä suuremmat. Brasiliassa tuotetun lihan ilmastovaikutusta lisää sen kuljetus Suomeen – Amazonin sademetsästä kun on yli 10 000 kilometrin matka virtasten keittiöön.

Soija tarvitsee tilaa

Soijan viljely on Amazonin sademetsien suurimpia uhkia. Suurin osa soijasta käytetään lihakarjan rehuna, ei kasvissyöjän tofupaisoksissa. Suomessa sianrehusta yli 10 % on soijaa, broilereilla soijarehun määrä on noin 25 %. Naudoille soijaa syötetään Suomessa satunnaisesti.

Soijapapuplantaasit tarvitsevat yhä enemmän tilaa, ja ikivanha, ainutlaatuinen sademetsä saa väistyä niiden tieltä. Tuotantoa ja samalla myös sademetsien raivaamista soijaviljelmien tieltä on vauhdittanut eläinrehun kysynnän kasvu Euroopassa.

Kasvisravinnon – viljan, vihannesten ja hedelmien – tuottamiseen tarvitaan vähemmän maa-alaa kuin lihan tuottamiseen, ja se tekee kasvispainotteisesta ruoasta ekologisemman vaihtoehdon. Viime vuosina tuhotuista sademetsäalueista jopa 80 % on karjan laidunmaana ja loput suurimmaksi osaksi karjalle kasvatettavan soijarehun viljelymaana.

Mitä minä voin tehdä?

Suomalainen pihvinystävä voi omalta osaltaan suojella sademetsää valitsemalla lautaselleen lähellä tuotettua naudanlihaa sekä kotimaisia

kasviksia, kalaa ja riistaa. Kotimaisen naudanlihan tuotanto uhkaa sademetsiä huomattavasti vähemmän kuin kaukaa tuotu brassiliha tai Suomessa soijalla kasvatettu broileri ja porsaanliha. Soijaa sisältävää kasvisravintoa ei kannata boikotoida, sillä soija on tärkeä toimeentulonlähde monelle kehitysmaalle.

RTRS ottaa vastuun soijasta

RTRS eli Round Table on Responsible Soy on Vastuullisen soijantuotannon yhdistys. WWF osallistuu aktiivisesti yhdistyksen toimintaan.

Yhdistys kehittää taloudellisesti kannattavaa, sosiaalisesti oikeudenmukaista ja ympäristöystävällistä soijantuotantoa.

RTRS haluaa luoda keskustelua ja tiedottaa vastuullisen soijankasvatuksen merkityksestä sekä toimia tuottajien, vähittäismyyjien ja kuluttajien yhteisenä foorumina.

Toukokuussa 2008 yhdistykseen kuului jo 102 jäsentä muun muassa Suomessakin tutut Aprosoja ja Unilever.

Lisätietoja: www.responsiblesoy.org

Sademetsä lautasellasi

Banaani

© WWF-Canon / Martin Harvey

Banaaneja tuodaan meille ympäri vuoden tuoreina – noin 60 miljoonaa kiloa vuodessa. Suurin osa banaaneista saapuu Suo-

meen Väli- ja Etelä-Amerikasta: ylivoimaisesti eniten Costa Ricasta, mutta myös Ecuadorista, Panamasta ja Kolumbiasta.

Valtavat banaaniplantaasit ovat Väli-Amerikassa ja erityisesti Costa Ricassa yksi sademetsien tuhoamisen syy. Banaania viljellään tällä hetkellä maailmassa noin 4,1 miljoonan hehtaarin alueella.

Banaaniplantaasit tuottavat yhtä paljon jätettä kuin banaaneja.

Tuholaismyrkyt tulevat kalliiksi

Banaaniviljelmillä käytetään huimat määrät torjunta-aineita. Lentokoneista plantaaseille ruiskutetut myrkyt leviävät myös ympäröivään luontoon, vesistöihin ja plantaaseilla pitkiä päiviä työskenteleviin ihmisiin. Myrkyt pilaavat alueen maaperän, ja maahan syntyy tuho-

laismyrky- ja raskasmetallikertymiä, jotka tappavat maaperäorganismit. Myrkyille altistuneet paikalliset asukkaat ovat saaneet muun muassa hengitysoireita ja ihottumia.

Banaani vaatii tasaisen kosteuden, joten plantaaseja keinokastellaan jatkuvasti, ja niiltä virtaa runsaasti vettä viljelyalueiden vesistöihin. Viljelyn aiheuttama maaperän tiivistyminen

johtaa pintaeroosioon ja ravinteiden huuhtoutumiseen, joiden seurauksena kemiallisia lannoitteita joudutaan käyttämään yhä enemmän.

Ajan mittaan kemiallisiin lannoitteisiin ja myrkytyksiin perustuva viljely tulee kalliiksi, ja viljelmä joudutaan hylkäämään. Uusien viljelmien tieltä raivataan taas lisää sademetsää.

Kansainvälinen banaanikauppa on epätasa-arvoista. Viljelijöiden itsensä saama korvaus ei aina kata edes viljelykustannuksia.

Mitä minä voin tehdä?

Suosi kotimaisia hedelmiä ja vihanneksia!

Kotimainen omena on sademetsien kannalta parempi vaihtoehto kuin pitkän matkan kulkenut kaukomaan hedelmä.

Vaikka banaani ei yleisesti ottaen olekaan sademetsäystävällinen tuote, on suomalaisella kuluttajalla onneksi mahdollisuus valita useista hyvistä vaihtoehtoista. Ostoskoriin kannattaa valita perusbanaaneita kestävämmillä menetelmillä tuotettuja vaihtoehtoja, kuten Reilun kaupan banaaneja tai

© WWF-Canon / James Frankham

© WWF / Kairin Havia

Chiquitan Rainforest Alliance -sertifioituja banaaneja. Banaani on hyvä esimerkki kuluttajien vaikutusmahdollisuuksista ja ympäristösertifikaattien toimivuudesta.

Reilun kaupan yleiskriteerit keskittyvät pääasiassa viljelijän ja työntekijöiden asemaan, mutta ne sisältävät myös ympäristökriteereitä, joissa painotetaan ennen kaikkea tuholaismyrkkujen vähentämistä.

Rainforest Alliance -järjestö on kehittänyt yhdessä useiden sademetsätuotteiden tuottaji-

Banaanikasvi on ruoho, joka voi kasvaa jopa 10 metriä korkeaksi.

en, muun muassa Chiquitan, kanssa ympäristösertifikaatin, jota Chiquitan banaanintuottajat noudattavat. Sertifikaatin kriteerejä ovat muun muassa ekosysteemin ylläpitäminen ja säilyttäminen, luonnon monimuotoisuuden suojeleminen sekä työntekijöistä ja ympäröivästä yhteisöstä huolehtiminen. Sademetsäystävällisen Chiquita-banaanin merkinä on pieni, vihreä sammakko.

© WWF-Canon / Michel Gunther

Sademetsä lautasellasi

Suklaa

© WWF-Canon / Juan Praignes

Suussa sulava suklaa kasvaa tropiikissa, ei kuitenkaan levyinä ja patukoina pensaissa, vaan kaakaopuusta saatavina kaakaopuina. Kaakaopuuta kasvatetaan pääasiassa peltometsäviljelmillä, joilla kasvaa myös muita puita. Vaikka kaikkea alkuperäistä puustoa ei peltometsäviljelmän tieltä hakatakaan, alueen puuston keskipituus ja -läpimitta yleensä silti pienenevät ja metsän eläin- ja kasvilajit vähenevät.

Kaakaopuuta viljellään maailmanlaajuisesti 7,5 miljoonalla hehtaarilla. Päätuottajia ovat Norsunluurannikko, Indonesia, Ghana, Nigeria, Brasilia ja Kamerun. Suomeen tuodaan kaakaota ja kaakaotuotteita vuosittain yli 31 miljoonaa kiloa.

Kaakaoviljelmät toimivat yleensä vain noin 25 vuotta, ja sen jälkeen ne joudutaan hylkää-

mään. Kun kaakaon viljely loppuu, jäljellä oleva sademetsä hakataan usein pelloksi.

Sokeri kuluttaa veden ja maan

Kaakaon lisäksi toinen suklaan tärkeä raaka-aine on sokeri. Sokeriruoko on todennäköisesti eniten sademetsien monimuotoisuutta tuhonnut viljelykasvi, ja sokeriruokoplantaasien tieltä on tuhottu sademetsää etenkin Latinalaisen Amerikan rannikolla. Ruokosokeria viljellään 19,6 miljoonalla hehtaarilla, ja se tuottaa yhden maailman suurimmista viljelysadoista. Päätuottajat ovat Brasilia, Intia, Kiina, Thaimaa, Pakistan, Meksiko ja Australia. Vuonna 2008 Suomeen tuotiin ruokosokeria lähes 63 miljoonaa kiloa pääasiassa Mosambikista, Kuubasta, Ranskasta ja Brasiliasta. Noin neljännes Suomessa käytetystä sokerista on ruokosokeria, loput Euroopassa tuotettua juurikassokeria.

Erityisen vahingollisia ympäristölle ovat sokeriruokoviljelmien suuri vedenkulutus sekä

ravinteiden ja torjunta-aineiden pintavalunta. Viljelmien lähistöllä olevat vesistöt pilaantuvat sokerin valmistuksessa syntyvistä jätteistä ja tehdaspäästöistä sekä viljelyssä syntyneen eroosion tuottamasta hiesusta ja plantaasien lannoitehuuhtoumista. Sokeriruokoplantaasit kuluttavat pellon maaperää niin voimakkaasti, että sokeriviljelmiä voidaan hyvällä syyllä verrata kaivos-toimintaan, jossa maaperä tyhjenetään ravinteista.

WWF tukee kansainvälistä BSI-hanketta (Better Sugarcane Initiative), joka kehittää kestävämpiä sokerintuotantomalleja yhdessä sokerintuottajien, vähittäismyyjien, sijoittajien ja muiden sidosryhmien kanssa. Suomessa myytävästä sokerista 75 % on EU:n raskailla maataloustuilla tuotettua juurikassokeria. Sokerintuotanto on tärkeä elinkeino ja tulonlähde monille kehitysmaille, ja sokerijuurikkaan tuotannon tukeminen vääristää kilpailua Euroopan eduksi ja vie tämän tulonlähteen kehitysmaiden ruokosokerintuottajilta. WWF toivookin, että Eurooppaan tuodaan tulevaisuudessa enemmän vastuullisesti tuotettua ruokosokeria.

Ruokosokeria käytetään myös biopolttoaineiden raaka-aineena, ja kun biopolttoaineiden käyttö lisääntyy, sokerintuotanto uhkaa kasvaa ja sademetsien hakkuut lisääntyä. *Lue lisää biopolttoaineista s. 26.*

Suklaa sisältää usein myös palmuöljyä ja soijaa. Öljypalmuplantaasien perustaminen uhkaa erityisesti Kaakkois-Aasian sademetsiä, ja soijaviljelmien tieltä raivataan Amazonin sademetsiä. *Lue lisää palmuöljystä s. 6, 22 ja 26 ja soijasta s. 11.*

Sokeriset einekset

Suklaan lisäksi myös monet muut makeat herkut sisältävät raaka-aineita, jotka ovat peräisin sademetsäalueilta. Sokeria käytetään muun muassa virvoitusjuomien, jäätelön ja makeisten valmistamisessa. Lisäksi monet valmisruoat sisältävät sitä. Viinerit ja muut valmiit leivonnaiset sisältävät usein myös palmuöljyä. Monissa kekseissä ja pikkuleivissä käytetään paitsi palmuöljyä myös soijaa.

Mitä minä voin tehdä?

Kun makeannälkä iskee, syö kotimaisia hedelmiä ja marjoja tai leivo itse pullaa tai marjapiirakkaa. Suklaissa suosi luomua ja Reilun kaupan vaihtoehtoja. Reilun kaupan suklaan, sokerin ja kaakaon tuotannossa käytetään vähemmän kemikaaleja ja pyritään välttämään metsän raivausta.

© WWF / Katrin Havia

Pähkinäiset suklaa-browniet (n. 12 kpl)

50 g *Reilun kaupan* tummaa suklaata rouhittuna
110 g voita
2 luomumunaa
225 g *Reilun kaupan* sokeria
50 g jauhoja
1 tl leivinjauhetta
hyppysellinen suolaa
100 g hasselpähkinöitä

Kuorrutukseen:

100 g huoneenlämpöistä voita
100 g tomusokerikuorrutetta
100 g tuorejuustoa
1 tl mustaa, vahvaa *Reilun kaupan* kahvia

Lämmitä uuni 180 asteeseen. Paahda hasselpähkinän puolikkaita uunissa noin 10 minuuttia, kunnes ne ovat kevyesti ruskistuneita. Sulata suklaa ja voi vesihauteessa. Siivilöi jauhot, leivinjauhe ja suola kulhoon ja sekoita ne keskenään. Kaada joukkoon myös sokeri. Lisää vielä munat ja suklaa-voiseos ja sekoita kunnolla. Lisää seokseen hasselpähkinät. Kaada seos leivinpaperoidulle pellille ja paista noin 30–40 minuuttia, kunnes paistos on kauttaaltaan kypsä. Anna kypsän paistoksen jäähtyä pellillä. Aloita kuorrutteen tekeminen möyhentämällä voi ja tomusokeri vaaleaksi ja kuohkeaksi. Sekoita joukkoon myös kahvi ja tuorejuusto. Levitä kuorrute jäähtyneen paistoksen päälle. Jäähdytä jääkaapissa noin 30 minuuttia ja leikkaa paistos neliöiksi.

Resepti: Reilun kaupan edistämisyhdistys

Sademetsä mukissasi

Kahvi ja tee

© WWF / Cinthya Flores

Kädessä höyryävä kahvikuppi tuo harvalle aamu-uniselle mieleen viidakon lintuineen, mutta sumpilla ja sademetsällä on selvä

yhteys. Sademetsää raivataan kahvilijelmien tieltä: viidestäkymmenestä pahimmasta metsäkatomaasta 37 tuottaa kahvia.

Kahvia viljellään 10,6 miljoonalla hehtaarilla. Eniten kahvia tuottavat Brasilia, Vietnam ja Kolumbia. Suomeen kahvia tuodaan yli 74 miljoonaa kiloa vuodessa, pääasiassa Brasiliasta ja Kolumbiasta.

Kahvilijelmät voidaan jakaa niin sanottuun aurinkokahviin ja varjokahviin. Aurinkokahvia viljellään nimensä mukaisesti valossa, varjokahvia kasvatetaan peltometsäviljelyn keinoin sademetsien puiden varjossa. Auringossa, avoimilla pelloilla viljeltävän kahvin tieltä hakataan eniten sademetsiä. Peltometsäviljelmillä kasvaa myös puuta, joten ne ovat yleensä yhden tuotantokasvin viljelmiä kestävämpi vaihtoehto. Kuitenkin myös varjokahvin tuotannossa harvennetaan metsää, mikä johtaa usein sade-

metsän kasvien ja eläinten katoamiseen.

Kahvilijelmillä maaperä köyhtyy nopeasti, ja viljelijät joutuvat paremman ja suuremman sadon toivossa laajentamaan viljelmiään ympärillä oleviin metsiin. Vanhat viljelmät jäävät ensin muun maatalouden käyttöön ja karjalaitumiksi, kunnes ne hylätään kokonaan. Viljelmillä käytetyt kemikaalit ovat yleensä pilanneet maaperän viljelykelvottomaksi.

Teelehtien kuivatus vaatii puuta

Teen tuotannossa on samanlaisia ongelmia kuin kahvipensaan kasvatuksessa, vaikka teetä viljellään huomattavasti pienemmällä alueella kuin kahvia. Sademetsää on teenjuonin historian aikana hakattu teeviljelmien tieltä muun muassa Intiassa, Ugandassa ja Keniassa. Metsistä kerätään myös polttopuuta teelehtien kuivattamiseksi. Teetä viljellään usein sademetsäalueiden herkimmissä osissa, kuten rinteillä. Maaperä tiivistyy ja köyhtyy yksipuolisen viljelyn vuoksi, jolloin viljelijät joutuvat käyttämään yhä enemmän lannoitteita.

Suomeen tuodaan vuosittain vihreää teetä noin 145 000 kiloa ja mustaa teetä yli 800 000 kiloa.

Entä kaakao? Lue s. 14.

Mitä minä voin tehdä?

Voit suojella sademetsän ainutlaatuisia luontoa ostamalla Reilun kaupan kahvia, jonka tuotannossa pyritään vähentämään kemikaalien käyttöä ja välttämään metsien raivaamista. Kahvipaketin kyljestä voi löytää myös UTZ Certified

WWF on selvittänyt laittoman kahvin viljelyä muun muassa Sumatran saarella sijaitsevassa Bukit Barisan Selatanin kansallispuistossa ja tekee nyt yhteistyötä tätä kahvia aiemmin ostaneiden yritysten kanssa.

Tavoitteena on välttää epämääräisistä lähteistä peräisin olevaa kahvia ja lisätä kestävästi viljellyn kahvin tuotantoa.

© WWF-Canon / John E. Newby

-merkin, joka kieltää metsien raivauksen ja vaatii kahvintuottajia noudattamaan lakeja.

Täytä teekuppisi Reilun kaupan teellä tai yrttiteellä. Herkullista yrttiteetä voi valmistaa myös oman pihan kasveista. Vadelman, mustikan, mansikan, pihlajan ja koivun lehdistä saa hauduttamalla todellista sademetsän ystävän lähituotantoteetä. Mausteenä voi käyttää myös mesiangervoa, siankärsämöä, valko- ja puna-apilan kukkia, sitruunamelissaa tai mustaherukan lehtiä.

Tupakka tuhoaa metsää

Tupakan matka savukkeeksi suupieleen on pitkä. Maaperä valmistellaan, taimet istutetaan, niitä lannoitetaan, typistään ja kastellaan. Kasvatus kestää noin vuoden, jonka aikana käytetään suuria määriä vesistöjä ja maaperää saastuttavia kemikaaleja. Tupakkasadon kypsyttyä lehdet korjataan ja kuivataan. Kuivattua tupakkaa varastoidaan 2–3 vuotta ennen sen valmistamista tupakkatuotteeksi.

Tupakan valmistuksessa tarvitaan puuta. Eteläisessä Afrikassa hakataan vuosittain 200 000 hehtaaria metsää polttopuiksi tupakan kuivaamista varten. Yhtä tupakkatonia kohti tarvitaan 8–15 tonnia puuta. Määrään on laskettu mukaan tupakan kuivatus, kääreet, pakkaus ja mainokset. Vuodessa tupakan valmistaminen ja myynti kuluttaa siis 340–639 miljoonaa tonnia puuta. Tupakan tumppaaminen lopullisesti on paitsi terveysteko myös sademetsien suojeluteko.

Sademetsä ylläsi

Puuvilla

© WWF-Canon / Mauri Rautkari

Ylläsi oleva T-paita ja jokaiselle tuttu farkkukangas on valmistettu todennäköisesti puuvillasta. Puuvillaa viljellään tällä het-

kellä 32,7 miljoonan hehtaarin alalla noin 90 maassa. Päätuottajia ovat Kiina, Yhdysvallat, Pakistan ja Intia. Suomeen puuvillaa tuodaan pääasiassa jalosteina eli kankaina, vaatteina ja lankoina. Puuvillaa käytetään myös esimerkiksi paperin ja teepussien valmistuksessa.

Puuvillaa on viljelty ja käytetty tekstiiliteollisuudessa satojen vuosien ajan, usein luonnon kustannuksella. Esimerkiksi 1970-luvulla Keski-Amerikan 400 000 puuvillapeltohehtaaria tuotti yli miljoona paalia puuvillaa vuosittain, ja vain 2 % viljelyalueen metsistä säästyivät hakkuilta.

Puuvillantuotannon teollistuminen ja sen mukanaan tuoma työttömyys synnytti Keski-

Yhden puuvillakilon tuottamiseen tarvitaan 7 000–29 000 litraa vettä.

Amerikassa suuren maattomien työläisten joukon. Entiset plantaasien työntekijät muuttivat ylängöille ja hakkasivat metsät pelloiksi turvatakseen itselleen edes vähimmäistoi-
meentulon.

Puuvilla vie veden

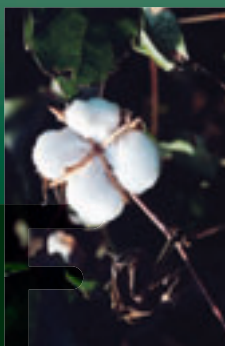
Vaikka puuvillaviljelmien tieltä ei enää hakata yhtä paljon sademetsiä kuin aiemmin, viljelmil-

lä on valtavia ympäristövaikutuksia tropiikin luontoon. Eroosio, maaperän köyhtyminen ja vesistöjen saastuminen ovat tavallisia puuvillaviljelmien aiheuttamia

ongelmia. Puuvillapelloilla ja tuotteen jalostamisessa käytetään enemmän torjunta-aineita kuin minkään muun kasvin viljelyssä: jopa puolet kehitysmaissa käytetyistä torjunta-aineista käytetään puuvillaviljelmillä.

Puuvillan kasvattaminen vaatii myös valtavat määrät vettä. Puuvillan on arvioitu olevan suurin vedenkäyttäjä viljelykasvien joukossa. Yhden puuvillakilon tuottamiseen tarvitaan 7 000–29 000 litraa vettä, ja sen vuoksi puuvillapelloja yleensä keinokastellaan runsaasti. Keinokastelun takia luonto kuivuu: pohjavedet laskevat ja maaperä suoлаantuu. Puuvillantuotanto aiheuttaa myös välillistä elinympäristöjen tuhoutumista esimerkiksi Väli-Amerikassa, kun viljelmien kastelutarpeen vuoksi on rakennettu patoaltaita.

Puuvillaa voidaan viljellä myös luonnonmukaisesti ja kestävästi, eivätkä uudet viljelymenetelmät saastuta yhtä paljon kuin edeltäjänsä. WWF on tehnyt aloitteen, jossa se yhteistyössä puuvillanviljelijöiden, hallitusten edustajien, ostajien ja rahoittajien kanssa pyrkii vähentämään puuvillantuotannon käyttämiä kemikaaleja ja vesimääriä.

© WWF-Canon / Mauri Rautkari

Mitä minä voin tehdä?

Luonnonmukaisesti viljelty puuvilla voi tarkoittaa monia eri asioita. Yleensä ekopuuvillan kasvatuksessa ja käsittelyssä ei ole käytet-

ty kemiallisia lannoitteita ja torjunta-aineita ainakaan niin paljon kuin puuvillantuotannossa yleensä. Kuluttajan kannattaa aina kysyä asiasta kauppiaalta ja vaateen valmistajalta.

Jatkuu seuraavalla sivulla

Vain tarpeellista tekstiiliä

Paola Suhonen IVANA Helsingistä ei halua tuottaa maailmalle kolmeatuhatta halpaa mekkoa ja toivoo, että ne löytävät tiensä kuluttajan ylle edes yhdeksi kesäksi. Ympäristöystävällinen suunnittelija tekee mieluummin kolme laadukasta vaatekappaletta ja tietää, että niitä käytetään vuosia, jopa vuosikymmeniä. Leikkauksessa ylijääneistä kangassuikaleista valmistetaan somisteita ja pussukoita, ja printtikuviot painetaan ympäristöystävällisellä maalilla.

– Vaatteita pitäisi tehdä vain tarpeeseen, ei massatuotantona. Designvaate on kuin taideteos, jonka materiaali ja malli kestävät katsetta ja kulutusta, Suhonen sanoo.

Ostohetkellä design on kuluttajan kukkarolle kalliimpi, mutta sen arvoa eivät alati vaihtuvat trendit ja sesongit heiluttele. IVANA Helsingilläkään ei ole sesonkituotteita sanan perinteisessä merkityksessä, eikä tuotteita kaupitella alennusmyynnissä.

© IVANA Helsinki

Puuvillaviljelmillä käytetään valtavasti torjunta-aineita.

© WWF-Canon / Mauri Rautkari

Ekopuuvillasta valmistettuja vaatteita löytyy jo Suomesta. Monet verkkokaupat ovat erikoistuneet ekopuuvillasta valmistettuihin tekstiileihin. Reilun kaupan puuvillatuotteita myyvät Suomessa muun muassa Finlayson ja Nanso. Reilun kaupan ekopuuvillasta valmistettuja tuotteita löytyy ainakin Anttilan valikoimista.

Kierrätä! Tee löytöjä kirputoreilta, kierrätyskeskuksista ja mummolan ullakolta. Lahjoita omat tarpeettomat vaatteesi hyväntekeväisyysjärjestölle, myy ne itse perinteisellä kirppispöydällä tai virtuaalikirpparilla netissä. Vaatteiden kierrättäminen vähentää materiaalin ja energian kulutusta sekä epäsuorasti myös tekstii-

Puuvillanpoimijoita perulaisella puuvillaviljelmällä

lituotannon päästöjä. Vanhoja vaatteita voi tuunata muodin mukaisiksi tai niille voi keksiä uusiokäyttöä vaikkapa räsymattoina ja tilkkutäkkeinä.

Paidan uusi elämä

Suomalainen Globe Hope valmistaa tuotteensa kierrätysmateriaalista. Yrityksen perustaja **Seija Lukkala** sai liikeidean, kun hän itse kyllästyi tekstiiliteollisuuden kertakäyttökulttuuriin ja vaihtuviin muoti-ilmiöihin.

Globe Hope käyttää vaatteissaan ja laukuissaan pääasiassa armeijan ja työvaateteollisuuden vanhoja tekstiilejä, jotka saavat Globe Hopen mallistoissa uuden käyttötarkoituksen. Materiaali on laadukasta ja kestää kulutusta, joten kerran käytetyllä kankaalla on mahdollisuus myös toiseen elämään.

Seija Lukkala tietää, että tekstiilin ekologinen elinkaari on monen pienen päätöksen summa. Kuluttaja pystyy vaikuttamaan omalla kukkarollaan.

– Vaatteen käyttöaika on vain pieni osa tuotteen elinkaarta. Toivoisin, että kuluttaja pysähtyisi ennen ostopäätöstä miettimään tuotteen historiaa sekä sitä, mitä sille mahdollisesti tapahtuu käytön jälkeen.

Kierrätyksen asiantuntija Lukkala neuvoo ympäristöystävällistä kuluttajaa valitsemaan korkealaatuisen materiaalin. Se on tärkeämpää kuin kiva väri ja mukava malli, joita voi jälkikäteen vaikka muokata oman mielen mukaisiksi. Vaatekaapin edessä tuskailevan pukeutujan pitäisi maltaa mielensä ennen kuin heittää vanhan mekon pois.

– Kun vaatteeseen kyllästyy, se kannattaa siirtää hetkeksi sivuun. Muodin kierto on nykypäivänä niin nopea, että ei mene kuin hetki, kun vaate on taas jollakin tavalla trendikäs, Lukkala sanoo.

Sademetsä ihollasi

Saippua

© WWF / Katrin Havia

Halpaa kuin saippua, toteaa vanha suomalainen sananlasku.

Kuluttajan kukkarolle saippua on arkinen ja edullinen ostos, mutta sademetsälle pesuaine voi käydä kalliiksi.

Saippuasi saattaa sisältää ainesosia, jotka ovat peräisin palmuöljystä. Palmuöljy on teollisuuden suosima raaka-aine, mutta tällä hetkellä sen tuotanto ei ole ekologisesti kestävä. Palmuöljyä ja siitä saatavia rasvahappoja, palmusteariinia ja muita ainesosia käytetään yleisesti saippuoissa, shampoissa ja muissa hygieniatuotteissa, kosmetiikassa ja kodin pesuaineissa.

Palmuöljy on monikäyttöinen aine, ja osia siitä pystytään hyödyntämään hyvinkin erilaisissa, ihmisten päivittäin käyttämissä tuotteissa parfyymeistä ja hammastahnoista lääkkeisiin ja tuholaismyrkkyyhin. Tavallinen kuluttaja ei välttämättä löydä palmuöljyä tuoteselosteista, sillä siitä saatavat raaka-aineet esiintyvät selosteissa usein erilaisilla, vaikeasti tunnistettavilla nimillä.

Tuotetuin ja satoisin

Palmuöljy on maailman tuotetuin kasvirasva, ja trooppisilla metsäalueilla Kaakkois-Aasiassa kas-

© WWF-Canon / Alain Compost

vava öljypalmu on maailman satoisin kasvirasvan lähde. Kysyttyä öljyä viljellään valtavilla öljypalmuplantaaseilla, joiden tieltä hakataan jatkuvasti ainutlaatuista ja maapallolle elintärkeää trooppista sademetsää. Soiden ojitus, turvemaiden palaminen ja jatkuva lannoittami-

RSPO ja kestävä palmuöljyntuotanto

Kestävän palmuöljyn yhdistys eli RSPO (Roundtable on Sustainable Palm Oil) on WWF:n aloitteesta syntynyt kansainvälinen yhdistys, johon kuuluu palmuöljyn tuottajia, jalostajia, jälleenmyyjiä, kansalaisjärjestöjä ja muita sidosryhmiä.

RSPO-sertifikaatti takaa palmuöljytuotannon vastuullisuuden. Kriteereitä ovat mm. ympäristövastuu, luonnon monimuotoisuuden suojeleminen, uusien viljelmien vastuullinen kehittäminen, toiminnan läpinäkyvyys ja velvoite jatkuvaan toiminnan parantamiseen.

Plantaaseilla tulee olla ympäristöhoitosuunnitelmat, arvokkaita luonnonmetsiä ei saa hakata, tulta ei saa käyttää plantaasialueen raivaukseen, työntekijöillä on oltava oikeus järjestäytyä ja maan omistukseen ja käyttöön liittyvät kysymykset tulee olla ratkaistu.

Lisätietoa www.rspo.org

nen lisäävät kasviuonekaasupäästöjä. Uhanalaisten lajien kuten tiikerien, sarvikuonojen ja orankien elintila pienenee jatkuvasti.

Lue lisää palmuöljystä s. 6 ja 26.

Mitä minä voin tehdä?

Kosmetiikkaa ja hygieniatuotteita ostavan kuluttajan on usein vaikeaa, jollei mahdollonta tietää tuoteselosteen perusteella, sisältääkö tuote palmuöljyä. Eräät yritykset ovat sitoutuneet käyttämään tuotteissaan kestävästi tuotettua palmuöljyä, esimerkiksi The Body Shop -kosmetiikkaketju on vastuullista palmuöljyntuotantoa kehittävän RSPO-järjestön jäsen.

Vastuullisesti tuotettua palmuöljyä sisältävien tuotteiden käyttäminen – silloin kun se on mahdollista – on parempi vaihtoehto kuin jättää palmuöljyä sisältävät tuotteet kokonaan ostamatta. Valitsemalla sademetsäystävällisen tuotteen tuet samalla myös palmuöljyn kotiseudun asukkaita ja yhteisöjä. Heille palmuöljy on tärkeä tulonlähde.

Vastuullista palmuöljyä ihmisten ja eläinten puolesta

The Body Shop myy tuoksuvia, herkullisen värisiä saippuotaan 14,5 miljoonaa kappaletta vuodessa eri puolilla maailmaa. Yritys on ensimmäisenä kosmetiikkafirma sitoutunut käyttämään kestävästi tuotettua palmuöljyä tuotteissaan.

– Palmuöljyntuotannon haitat ovat viime vuosina nousseet vahvasti yhä laajempaan tietoisuuteen, sanoo viestintäpäällikkö **Pirjo Leppänen** The Body Shopista.

Yrityksessä ollaan tietoisia risti-riidoista, joita suosittu raaka-aineen tuotantoon liittyy.

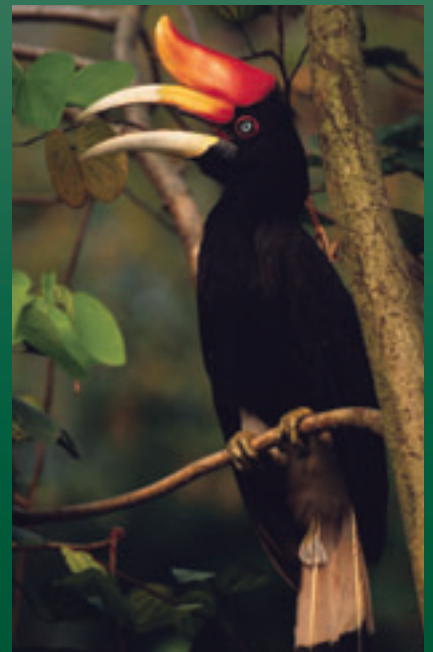
– Palmuöljy tarjoaa kuitenkin elannon miljoonille ihmisille kehitysmaissa, joten RSPO:n ja ympäristöjärjestöjen piirissä palmuöljyn boikotointia ei pidetä oikeana ratkaisuna tilanteeseen. On puututtava tuotantoketjun epäkohtiin, sanoo Leppänen.

The Body Shop on yksi vastuullista palmuöljyntuotantoa edistävän RSPO:n perustajajäsenistä. RSPO:n kestävä palmuöljyn sertifiointikriteerit vahvistetaan kansainvälisesti vuoden 2007 loppuun mennessä. Leppänen uskoo, että sertifiointi selventää ja helpottaa kestävä palmuöljyn saatavuutta.

– Eteläisessä Kolumbiassa sijaitseva Daabon Organic Group tuottaa The Body Shopin tulevaisuudessa käyttämän kestävä palmuöljyn. Yritys on yksi maanosansa uranuurtajista luomutuotannon sekä yhteiskunta- ja ympäristövastuun saralla, kertoo Leppänen.

Kansainvälinen kosmetiikkayritys toivoo, että myös muut alan yritykset seuraavat esimerkkiä ja kiinnostuvat kestävästi tuotetusta palmuöljystä.

– Myös kuluttajavalistuksella ja -valinnoilla on keskeinen merkitys asian myönteisessä edistämässä ympäristön, ihmisten ja eläinten puolesta.

Sademetsä asunnossasi

Puukalusteet

© WWF / Katrin Havia

Suomalaiset sijoittavat nyt rahaa ja aikaa omaan kotiinsa. Trooppisen puun suosio sisustuksessa ja puutarhakalusteissa kasvaa jatkuvasti, sillä sademetsien puulajeista saadaan kaunista, kovaa ja kosteuden kestävä materiaalia. Eksoottisista puulajeista valmistetun kahvipöydän, puutarhatuolin tai parketin vuoksi on kuitenkin ehkä kaadettu pala korvaamatonta sademetsää.

Arvioiden mukaan Amazonin sademetsien hakkuista noin 80 % on laittomia. Kasva-

va ulkomainen kysyntä lisää laittomia hakkuita, ja sen seurauksena esimerkiksi Indonesiassa vuotuinen puun kysyntä ylittää laillisen puun tarjonnan yli 30 miljoonalla kuutiolla. Suurin osa Indonesiassa hakatusta puusta onkin laitonta. EU on yksi suurimmista trooppisen puun markkinapaikoista, ja valtaosa EU:ssa myy-

tävästä trooppisesta puusta on peräisin juuri laittomien hakkuiden vaivaamista Brasiliasta ja Indonesiasta.

Laittomiin hakkuihin liittyy usein myös ihmisoikeusrikkomuksia ja uhanalaisten eläinten laitonta kauppaa.

Laittomat hakkuut iso bisnes

Sademetsien laittomat hakkuut ovat vakava ongelma Etelä- ja Väli-Amerikassa, Keski-Afrikassa ja Kaakkois-Aasiassa. Ne ovat kuitenkin myös maailmanlaajuinen ympäristö-ongelma, sillä termi pitää sisällään paitsi puun luvattoman kaatamisen myös laittoman puun kansainvälisen kaupan. Arvioiden mukaan

maailmassa tehdään laitonta puukauppaa noin 120 miljardilla eurolla joka vuosi.

Hakkuu on laitonta esimerkiksi silloin, kun puita kaadetaan ilman

lupaa tai luonnonsuojelualueelta, kun metsistä hakataan rauhoitettuja puulajeja tai kun metsää kaadetaan enemmän kuin sopimuksessa sallitaan. Laittomat hakkuut ovat sademetsälle erityisen vakava uhka, koska ne kohdistuvat usein juuri kaikkein harvinaisimpiin, suojeltuihin puihin.

Salakaupan myötä köyhät, kehittyvät valtiot menettävät vuosittain satoja miljoonia euroja verotuloja.

Mitä on kovapuu?

Tuontipuusta valmistettujen esineiden taustan selvittäminen on kuluttajalle todellinen haaste. Tuoteselosteessa mainittu ”kovapuu” voi tarkoittaa mitä tahansa trooppista lehtipuulajia. Suomeen tuotavan trooppisen puun määrästä tai alkuperästä ei ole olemassa varmaa tietoa. Tullin ulkomaankauppatilastot perustuvat puukaupassa käytettäviin puulajien yleisnimiin sekä puutavaranimikkeisiin, joiden taakse kät-

WWF Suomi suojelee Tansaniassa Itä-Usambaran sademetsiä kehittämällä paikallisväestölle vaihtoehtoisia elinkeinoja esimerkiksi perhosten kasvatuksesta, ekomatkailusta ja mehiläistarhauksesta. WWF:n hankkeessa Ecuadorissa on muun muassa perustettu taimitarhoja.

keytty myös äärimmäisen uhanalaisia lajeja.

Esimerkiksi yleisnimellä balau, seraya, meranti, luan tai filippiinien mahonki myydään kaupoissa seuraavia puulajeja: *Shorea atrinervosa*, *S. brunnescens*, *S. crassa*, *S. exelliptica*, *S. foxworthyi*, *S. glauca*, *S. havilandii*, *S. laevis*, *S. leptoderma*, *S. materialis*, *S. maxwelliana*, *S. seminis*, *S. submontana*, *S. sumatrana* ja *S. superba*. Kaksi mainituista lajeista on äärimmäisen uhanalaisia, yksi uhanalainen ja yksi kuuluu tarkkailtavaan riskiryhmään. Kaikki lajit kasvavat luonnonmetsissä Indonesiasa, Malesiassa, Bruneissa, Singaporessa ja Thaimaassa, mutta saattavat tulla Suomeen Keski-Euroopasta tai vaikkapa Kiinasta, jolloin niiden alkuperä jää hämärän peittoon.

Mikä FSC?

FSC-merkintä takaa, että puu- tai paperituote on tuotettu kestävänsä kehityksen periaatteiden mukaisesti. FSC-merkin myöntää Hyvän metsänhoidon neuvoston (Forest Stewardship Council) valtuuttama riippumaton sertifioija.

Merkinnän saamiseksi metsänhoidon on täytettävä tiukat vaatimukset luonnon, työntekijöiden olojen ja alkuperäiskansojen oikeuksien huomioimisesta. FSC-merkki takaa, että puu on tuotettu luontoa säästäväillä menetelmillä, jotka eivät tuhoa sademetsän uusiutumiskykyä.

Suomessa FSC-merkittyjä puutuotteita on saatavilla monissa sisustus- ja kodintavaraliikkeissä. Ellei liikkeestä löydy FSC-merkittyjä tuotteita, pyydä ottamaan niitä valikoimiin.

Lisätietoja: www.fsc.org

Mitä minä voin tehdä?

Sademetsän ystävän kannattaa suosia kotimaisia ja eurooppalaisia puulajeja sekä bambua ja rottinkia. Lämpökäsittelyllä kotimaisestakin puusta saadaan kovaa, kestäväää ja väriltään tummaa. Sademetsäpuutakaan ei kannata boikotoida, sillä se on tärkeä tulonlähde monille kehitysmaiden ihmisille. Parempi vaihtoehto on valita vastuullisesti tuotettua sademetsäpuuta.

Viljelty trooppinen puukaan ei välttämättä ole sademetsäystävällinen vaihtoehto, sillä puuplantaasit edustavat yksipuolista viljelykulttuuria. Luonnonmetsää myös raivataan plantaasien tieltä.

Puutuotteen FSC-merkintä on ainoa tae,

että puu on peräisin vastuullisesti hoidetusta metsästä. Esimerkiksi FSC-sertifioitu kumipuu on erinomainen valinta. Kumipuu tarjoaa puun lisäksi luonnonkumia, joka on ympäristöystävällisempää kuin synteettinen kumi. Kysele kauppiaalta myös kauniinvärisestä, FSC-sertifioidusta intianruusuupuusta eli palisanterista (Indian Rosewood, *Dahlbergia latifolia*) tai cocobolosta (*Dahlbergia retusa*) valmistettua parkettia.

Sademetsä tankissasi

Biopolttoaineet

© WWF-Canon / Nigel Dickinson

Kaikki tietävät, että yksityisautoilu vahingoittaa ympäristöä. Mutta miten autoilu vahingoittaa sademetsiä? Vastaus löytyy

biopolttoaineista, joista on toivottu ilmastonmuutoksen pysäyttäjää. Kestämättömästi tuotetut biopolttoaineet nimittäin uhkaavat trooppisia sademetsiä, sillä niiden raaka-aineina voi olla sademetsäalueilla tuotettu palmuöljy ja sokeriruoko.

trooppisia metsiä kiihtyvällä tahdilla. Sademetsien hävittäminen aiheuttaa suuria ympäristöongelmia: se tuhoaa luonnon monimuotoisuutta, aiheuttaa vahinkoa uhanalaisille kasvi- ja eläinlajeille ja kiihdyttää ilmastonmuutosta. Palmuöljyn nykyiseen tuotantoon liittyy myös ihmisoikeusongelmia. Plantaaseilla on huonot työolosuhteet ja alueilla usein vakavia ristiriitoja maanomistussuhteissa. Biopolttoaineiden kasvava kysyntä voi myös johtaa siihen, että palmuöljyä riittää elintarvikkeeksi vain niukasti. *Lue lisää palmuöljystä s. 6 ja 22.*

Palmuöljyä tankkiin

Palmuöljyn tuotanto on kasvanut lähes räjähdysmäisesti samaan aikaan, kun kuluttajien ja teollisuuden kiinnostus biopolttoaineita kohtaan on herännyt. Kysynnän kasvaessa erityisesti Kaakkois-Aasiaan on perustettu valtavasti uusia öljypalmuplantaaseja.

Valitettavasti biopolttoaineen elinkaari plantaasilta bensatankkiin ei useimmiten ole ekologinen. Plantaasien tieltä raivataan

Öljypalmuplantaasien pinta-alan arvellaan Indonesiassa jopa nelinkertaistuvan lähivuosien aikana.

Makea etanoli

Sokeriruosta ja viljasta saatavaa etanolia on käytetty polttoaineena

ensimmäisistä autoista lähtien. Etanoli on bensiiniä ilmastoystävällisempi polttoaine. Etanolin valmistusprosessi on kuitenkin tämän hetken menetelmillä epäekologinen.

Suuri osa maailman sokeriruosta viljellään Brasiliassa, maassa, jonka pinta-alasta yli puolet on ainutlaatuista ja uhanalaista Amazonin sademetsää. Etanolin

kysynnän kasvaessa on vaarana, että yhä enemmän korvaamaton sademetsää hakataan pois sokeriruokoviljelmien laajetessa. Viljelyn vaatima keinokastelu ja lannoitus johtavat alueen vesistöjen ja maaperän rehevöitymiseen ja saastumiseen.

Lue lisää sokerista s. 14.

Biopolttoaineiden raaka-aineita nyt...

palmuöljy, sokeriruoko, biojätteet, sokerijuurikas, soija, maissi, viljat, kassava, rypsi, rapsi, auringonkukka, risiini ja jatropa

... ja tulevaisuudessa myös...

ruokohelppi, levät ja puu kuten hakkuutähteet.

Pelissäntöjä ja sertifikaatteja

Ratkaisu ei välttämättä ole lähellä tuotettujen biopolttoaineiden raaka-aineiden suosiminen, sillä niiden tuotannosta saattaa syntyä enemmän hiilidioksidipäästöjä kuin niiden käyttö säästää. Myös raaka-aineen tuotannon vastuullisuus on tärkeää. Tuotanto voi tapahtua myös tropiikissa, jos raaka-aineen viljelyn tieltä ei raijata sademetsää, vaan plantaasit perustetaan joutomaalle. Myös jatkuva, kestävä viljelytapa ja viljelymenetelmien tehostaminen varmistavat sen, ettei uuden tilan raivaamiseen ole enää tarvetta.

Tuotannon vastuullisuus voidaan varmistaa vain luotettavasti auditoiduilla sertifioin-

tijärjestelmillä jotka huomioivat vastuullisen raaka-ainetuotannon, kasvihuonekaasupäästöt ja epäsuorat vaikutukset. Se auttaisi myös kuluttajaa löytämään ympäristön kannalta parhaat vaihtoehdot. Kansainvälisillä säännöillä voidaan lisäksi varmistaa, että köyhä paikallisväestö hyötyy biopolttoainetuotannon tarjoamista mahdollisuuksista.

Mitä minä voin tehdä?

Autoilijan on hyvä muistaa, että biopolttoaineet yksin eivät ratkaise autoilun ympäristöongelmia. Tällä hetkellä autoilija voi vähentää ympäristörasitustaan valitsemalla vähäpäästöisen auton. Autoilijan tärkein ympäristöteko on kuitenkin autoilun vähentäminen.

Pyöräile, kävele, rullaluistele! Hyötyliikunta pitää kunnon koholla ja vähentää polttoaineiden kokonaiskäyttöä sekä hiilidioksidipäästöjä, joita syntyisi esimerkiksi autolla taitetusta kauppareissusta. Yksityisautoilun sijasta kannattaa suosia joukkoliikennettä ja kimpakyytejä, jolloin luonnon lisäksi säästyy myös rahaa.

Kun biopolttoaineita on saatavilla, suosi kestävästi tuotettua polttoainetta. Kirjoita käyttämällesi huoltoasemaketjulle ja vaadi sitä käyttämään vastuullisesti tuotettua biopolttoainetta.

Ensimmäisen sukupolven biopolttoaine:

- nykyisin käytössä oleva tekniikka
- esteröimällä kasviöljystä tai käyttämällä sokerista valmistettu biopolttoaine
- voidaan käyttää sekoitettuna fossiiliin polttoaineisiin
- esim. palmuöljypohjainen biodiesel tai sokeriruokopohjainen etanoli

Toisen sukupolven biopolttoaine:

- odottaa laajempaa teollista hyödyntämistä
- valmistetaan biomassasta synteetikaasutuksen avulla
- olennaisena erona ensimmäiseen sukupolveen on mahdollisuus hyödyntää puubiomassaa
- voidaan käyttää sellaisenaan polttoaineena
- mahdollisia raaka-aineita Suomessa mm. hakkuutähde, ruokohelpi ja jätte pohjaiset raaka-aineet

Auta WWF:ää suojelemaan sademetsiä!

Liity sademetsäkummiksi osoitteessa www.wwf.fi/liity.

Tue WWF:n sademetsätyötä ostamalla itsellesi tai lahjaksi sademetsien eläimiä, kasveja ja puita virtuaaliselle sademetsäsaarelle osoitteessa www.wwf.fi/sademetsa.